

Halachos of Gezel Acu"m, Chilul Hashem etc. Tohar app

Show# 125 | July 7th 2017

Dovid Lichtenstein:

שמח בחלקו ברוחנית

במדבר רבה (וילנא) פרשת קרח פרשה יח

יח [טז, ז] רב לכם בני לוי, אמר הקדוש ברוך הוא למשה את מחית בחוטרא ובמה דמחית את לקי את אמרת רב לכם למחר את שמע רב לך.

מכתבי הרב חפץ חיים

מז דנמא מנימוקי אבי זצ"ל

ז. היה מספר כי פתנא דבי אליהו באליהו זוטא פ"ב חשיב מדותיו של הקב"ה ובתוך המידות חושב מדה של שמח בחלקו והיו הדברים קשים להנאון ר' חיים וכשבא אל רבו הגר"א והציע תמיהתו אמר לו הגר"א כי הכוונה היא ששמח בעמו ישראל באיזה מעלה שהם עומדים, גם בדורות שהרוחניות נתמעט, לעומת הדורות הראשונים.

נוסח אחר מאוצר המאמרים מאמר טו עמ' קנו

הגדול ביותר, ומספרים שהרה"ק ר' חיים
מוואלוז'ין למד פעם בתנא רבי אליהו נפיא
ב שהקב"ה שמח בחלקו, התפלא מה שייך
להקב"ה שמח בחלקו, הלא כל העולם
שלו, הלך ושאל את רבו הגר"א מוילנא
זי"ע, אמר לו חלקו של הקב"ה הוא ישראל
כמו שנאמר "יעקב חבל נחלתו" (דברים לב
ט) והקב"ה שמח בחלקו בישראל בכל אופן
ובכל מצב שהם, הקב"ה שיש ושמח איתם.

Rabbi Yosef Fleischman

Rosh Kollel of Kollel Choshen Mishpat in Yerushalayim- Beis Din Tzedek Nesivos Chaim

גזל עכו"ם

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף קיג עמוד א-עמוד ב

אמר ר' שמעון, דבר זה דרש ר"ע כשבא מזפירין: מנין לגזל כנעני שהוא אסור? ת"ל: אחרי נמכר גאולה תהיה לו, שלא
ימשכנו ויצא, יכול יגלום עליו? ת"ל: וחשב עם קונוהו, ידקדק עם קונוהו.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות גניבה סימן שמח סעיף ב

כל הגונב אפילו שוה פרוטה עובר על לאו דלא תגנובו (ויקרא יט, יא) וחייב לשלם, אחד הגונב ממון ישראל ב או הגונב
ממון של גוים, ואחד הגונב מגדול או מקטן.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות גזילה סימן שנט סעיף א

אסור לגזול או לעשוק אפילו כל שהוא בין מישראל בין מעובד כוכבים.

גניבת דעת עכו"ם

תלמוד בבלי מסכת חולין דף צד עמוד א

ואיבעית אימא במקום שאין מכריזין: גזירה שמא יתננה לו בפני ישראל אחר, ואי בעית אימא: משום דקא גניב ליה
לדעתיה, דאמר שמואל: אסור לגנוב דעת הבריות, ואפילו דעתו של עובד כוכבים; והא דשמואל, לאו בפירוש איתמר אלא
מכללא איתמר, דשמואל הוה קא עבר במברא, א"ל לשמעיה: פייסיה למבוריה, פייסיה ואיקפד. מ"ט איקפד? אמר אביי:
תרנגולת טרפה הואי, ויהבה ניהליה במר דשחוטה, רבא אמר: אנפקא אמר ליה לאשקויי, ואשקיייה חמרא מזיגא. וכי
מכללא מאי? למ"ד טרפה הואי, א"ל: אמאי תשהא איסורא? למ"ד אנפקא א"ל לאשקויי, אנפקא - חייא משמע.

ספר יראים סימן קכד [דפוס ישן - רנה]

אבל גונב דעת הבריות במידי דממון הוי בכלל ממון ועובר על לא תגנובו. כדתניא בתוספתא ומייתי לה בחולין בגיד הנשה [צ"ד א] ג' גנבים הן הראשון שבכולם גונב דעת הבריות והמרבה לו בתקרובת ויודע בו שאינו מקבל מסרב בו לאכול ויודע בו שאינו אוכל. ואין לומר שאיסור גניבת דעת במידי דממון דרבנן שהרי מצינו שנענש אבשלום עליו בסוטה פ"א [ט' ב'] תנן לפי שגנב ג' גניבות לב אביו ולב ב"ד ולב כל ישראל נתקעו בו ג' שבטים שנאמר ויקח ג' שבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום לב אנשי ישראל וכתוב ותגנובו את לבבי וחמור גונב דעת מגונב ממון ונפשות שהרי התירה תורה בעובדי כוכבים גונב נפשות דכתיב גונב נפש מאחיו מבני ישראל ולא מבני עובדי כוכבים. ממון, אמרי' בב"ק בשור שנגח את הפרה ראה ויתר גוים התיר ממון של כנענים לישראל וגונב דעת אפי' של עובדי כוכבים אסור שלא מצינו שהתירה תורה בעובדי כוכבים. ואף על גב דכתיב לא תגנובו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו לא קאי אתגנובו, שהרי טעם ניגון מפסיקו ומצינו פסוקי טעמים מן התורה כדאמרי' בנדרים פ"א אין בין המודר הנאה [ל"ז ב'] ושום שכל אלו פסוקי הטעמים.

דינא דמלכותא דינא

תלמוד בבלי מסכת נדרים דף כז עמוד ב

מתני'. נודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין, שהיא תרומה - אף על פי שאינו תרומה, שהן של בית המלך - אף על פי שאין של בית המלך. **ושם דף כ"ח ע"א** גמ'. והאמר שמואל: דינא דמלכותא דינא! אמר רב חנינא א"ר כהנא אמר שמואל: במוכס שאין לו קצבה. דבי ר' ינאי אמר: במוכס העומד מאליו.

בית שמואל סימן כח ס"ק ג

ובזה"ז מחמת דינא דמלכותא צריכה להחזיר מ"מ מדאורייתא קנתה החפץ ודמי החפץ צריך הנגזל ליתן לה והוי קידושין דאורייתא היינו אם אינה יודעה שהוא גנוב ואם אמר לה שגנוב לא הוי קידושין כלל דהא בכי האי גוונא ליכא ת"ה אם כן צריכה להחזיר הדמים מדאורייתא והוא מקדש אותה סתם סבורה דמקדש אותה בכל דמי החפץ אם כן בטלי הקידושין ואם אמר דמקדש אותה בטובת הנאה שהכלי שלה הוא חלין הקידושין אפילו בזה"ז דצריכה להחזיר החפץ מחמת דינא דמלכותא ואם מחייב את עצמו לסלק את הנגזל אז לא הוי שינוי רשות ולא הוי קידושין דאורייתא, ולאחר שמשתיק את הנגזל י"ל דחלין אז הקידושין כמ"ש הריטב"א בסוגיא דף נ"ב ועיין עוד לקמן מ"ש.

אבני מילואים סימן כח ס"ק ב

אלא דבעיקר דברי הב"ש שכתב ובזה"ז מחמת דינא דמלכותא צריכה להחזיר מכל מקום מדאורייתא קנתה החפץ, הוא תמוה דנראה דהא דאמרו דינא דמלכותא דינא לאו מדבריהם הוא אלא מן התורה דינא דמלכותא דינא ודוקא בתקנת חכמים הוא דכתבו קצת פוסקים דלא מהני לדאורייתא אבל דינא דמלכותא דינא מן התורה הוי דינא וצ"ע.

מקבל צדקה מעכו"ם פסול לעדות

שולחן ערוך חושן משפט הלכות עדות סימן לד סעיף יח

הבזויים, פסולים לעדות מדבריהם והם האנשים שהולכים ואוכלים בשוק בפני כל העם, וכגון אלו שהולכים ערומים בשוק בעת שהם עסוקים במלאכה מנוולת וכיוצא באלו, שאין מקפידים על הבושת, שכל אלו חשובים ככלב ואין מקפידים על עדות שקר. ומכלל אלו המקבלים צדקה מהעובדי כוכבים בפרהסיא, אף על פי שאיפשר להם שיזונו בצנעא מבזים עצמם ואינם חוששים, כל אלו פסולים מדבריהם.

חילול השם

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א

היכי דמי חילול השם אביי אמר: כדתניא, ואהבת את ה' אלהיך - שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ואין משאו ומתנו באמונה, ואין דבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלמדו תורה, אוי לו לרבו שלמדו תורה, פלוני שלמד תורה - ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו! ועליו הכתוב אומר באמר להם עם ה' אלה ומארצו יצאו.

מטעה עכו"ם

רמ"א חושן משפט הלכות גניבה סימן שמח סעיף ב

הגה: טעות עובד כוכבים, כגון להטעותו בחשבון או להפקיע הלואתו, מותר ובלבד שלא יודע לו, דליכא חילול השם (טור ס"ג). ויש אומרים דאסור להטעותו, אלא אם טעה מעצמו, שרי. ובש"ך שם ס"ק ג: וי"א דאסור להטעותו וכו'. ע' ביש"ש פ"י דב"ק סי' ר' (הג"ה שפסק שם כי"א וכ' שם דמ"מ יאמר לו ישראל ראה שעל חשבונך אני סומך וגם הפקע' הלוא' אינו מותר אלא כשחייב לשלם לו דרך מכס או דרך חוב אבל מה שהוא דרך מקח אסור עכ"ל וע"ש):

באר הגולה סי' שמח ס"ק ה

[דב"ק] בשם ר"ע שם [קיי"ג ע"א-ע"ב]. ה. וכן כתב הרמב"ם צפ"א מהלכות
גזילה דין ד' שהיא כאצידתו ומותרת, וביאר שם [דין ה'] כ"ג, כגון שעשה הגוי
השזון וטעה, ונריך שיאמר לו ישראל ראה שעל השזון אני סומך וכו', ע"כ.
וכתב הרב המגיד, פסק כרצ מהנא שם [ב"ק קיי"ג ע"ב] דעצד הכין. ועיין לעיל
רי"ש סימן רס"ו שאם החזיר האצידה לגוי לקדש את השם כדי שיפארו את
ישראל וידעו שהם צעלי אמונה ה"ז משוזה וכו', ע"כ. וכן הדין בהחזרת
הטעות שטעה הגוי מעצמו. ואני כותב זאת לדורות שראיתי רבים גדלו
והעשירו מן טעות שהטעו הגוי, ולא הלליחו וירדו נכסיהם לטמיון ולא הניחו
אחריהם זרחה וכמ"ש ב"פ חסידים סימן תמרע"ד, ורבים אשר קידשו ה'
והחזירו טעויות הגוים בדבר חשוב, גדלו והעשירו והלליחו והניחו יתרום
לעולליהם.

תשובה על חילול השם

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א

שאל רבי מתיא בן חרש את רבי אלעזר בן עזריה ברומי: שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש? אמר:
שלשה הן, ותשובה עם כל אחד ואחד. עבר על עשה ושב - אינו זז משם עד שמוחלין לו, שנאמר שובו בנים שובבים. עבר
על לא תעשה ועשה תשובה - תשובה תולה, ויום הכפורים מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם. עבר
על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה - תשובה ויום הכפורים תולין, ויסורין ממרקין, שנאמר ופקדתי בשבט פשעם
ובנגעים עונם, אבל מי שיש חילול השם בידו - אין לו כח בתשובה לתלות, ולא ביום הכפורים לכפר, ולא ביסורין למרק.
אלא כולן תולין, ומיתה ממרקת, שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמותו.

ספר כד הקמח חילול השם

והזכיר שאע"פ שעון חלול השם חמור ביותר מצינו לו רפואה עם מה שיקדש את השם באותו דבר שחללו לפי שכל עבירה
תמצא כופר בשיעשה אדם מצוה כנגדה כגון שתאמר ראובן חלל את השם ואם כנגד מה שחללו יקדשו אז ינקה מעון
חלול השם, ועל זה אמר הכתוב (ויקרא כב) ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל, לימדך הכתוב כי תקנת
חלול השם בקדוש השם.

השבת גזילה בגזל עכו"ם

נתיבות המשפט ביאורים סימן שמח ס"ק א

הגונב ממון של גוים. עיין ש"ך ס"ק ב' עד וצ"ע. ולפענ"ד נראה ליישב דנהי דהגניבה הוא איסור דאורייתא מוחשב [ויקרא
כ"ה נ'] או מואכלת [דברים ז' ט"ז] כדאיתא בב"ק דף קי"ג [ע"ב], מ"מ הא בישראל גופיה אילו לא הוה כתיב עשה דוהשיב

את הגזילה [ויקרא ה' כ"ג] הוי אמרין אף דעבר אלאו דלא תגנובו [שם י"ט י"א] מ"מ איסורא דעבד עבד ובהשבה אינו חייב, רק דבישראל רחמנא נתקיה לעשה דוהשיב את הגזילה, אבל בגוי נהי דקרא דחשב לדרשה גמורה אתי, מ"מ היכן מצינו דחייביה רחמנא בהשבה לגוי, והשבה לגוי אינה אלא משום קידוש השם, וזהו שדקדק הרב בהג"ה באה"ע [סי' כ"ח סעיף א'] דא"צ להחזיר רק משום קידוש השם.

ואין להקשות מהא דאיתא בבכורות דף י"ג [ע"ב] לרעך אתה מחזיר אונאה ואי אתה מחזיר לגוי, אלמא דאי היה אסור חייב ג"כ בחזרה. זה אינו, דודאי אי לא הוי מיעוט הוי אמרין מקרא מלא דיבר הכתוב בין לישראל בין לגוי וא"כ עשה דהשבה קאי ג"כ על גוי, אבל כשיש מיעוט דהקרא לא איירי רק בישראל, רק דילפינן איסורא מקרא אחר דחשב כדאיתא בב"ק קי"ג מנין לגזל גוי שהוא אסור ת"ל וחשב, וע"כ צ"ל או דס"ל דנלמד מאונאה אי לאו קרא דחשב, או דס"ל דמסברא לא איירי קרא רק בישראל ואיצטריך למילף מקרא דחשב, א"כ השבה מנין הא בהאי קרא לא כתיב עשה דהשבה, וע"כ חיוב השבה אינו אלא מדרבנן.

ואי קשיא נהי דאינו חייב בהשבה מ"מ הא לאו דידיה הוא דהא לא קנה אותו, ואמאי מקודשת הא בדבר שאינו שלו קידשה, וכמ"ש המגן אברהם באו"ח סימן תרל"ז ס"ק ג' בשם ספר יראים [סי' תכ"ב] דאפילו גזל גוי מותר מ"מ לאו שלו לענין סוכה. זה אינו, דבקדושין לא שייך זה, דכיון דההנאה בדבר זה מותרת מדאורייתא והוא המציא לה הנאה זו, מקודשת בשכר הנאה שהמציא לה, וראיה ממ"ש הר"ן בפ"ב דקדושין [כ"ג ע"א מדפי הרי"ף ד"ה מוכרן] דאם קידשה בחליפי איסור הנאה דמקודשת כיון דלדידה שריא, דמקודשת מטעם שכתבתי דכיון דהוא המציא לה הנאה המותרת לה מקודשת כמו בדבר עלי לשלטון.

שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק א סימן פח

בכמה פרטים בעניני השבת גזלה. ט"ו בשבט תשי"ד.

מע"כ התלמיד אשר נשאו לבו לשוב בתשובה שלימה ובודאי קבלהו השי"ת כי גדולה תשובה כדאיתא בסוף יומא וברמב"ם פ"ז מתשובה, ויהיה לו שלו' וברכה כל הימים.

בדבר רצונו לידע איך לקיים מצות השבה בגנבת ממון בפרטים שציין באותיות. הנה מה ששאלת באות א' בגונב מקופה של צדקה שהיתה לפי שעה. הדין במעות אלו שגנב לעשות כדין מעות שניתותרו שהדין במותר עניים לעניים ואם היה ליחיד הוא לאותו היחיד כדתנן בשקלים ספ"ב. ואם הסכימו בני העיר לשנות לצדקה אחרת שיש צורך שעה רשאים כדאיתא שם ובב"ב דף ח' ואיפסק בש"ע יו"ד סי' רנ"ג סעי' ו' עיין שם ולכן צריך להחזיר להפרנסים שעסקו בזה. ובשינתה הקופה את תפקידה צריך להחזיר להקופה שישנה עתה שעומדת במקומה דהא עליה הסכימו הפרנסים וכל המותר שייך לה.

ומה ששאלת באות ב' מה לעשות אם אין מכיר את בעל הגנבה. הנה זה מפורש בב"ק דף צ"ד שצריך לעשות צרכי צבור ואיפסק כן בש"ע חו"מ סי' שס"ו סעי' ב' וזהו דוקא לצרכי רבים ולא לצדקה ולבנין ותקון מקואות הוא כלצרכי רבים ולכן טוב שיתן למקואות. ואם יודע את בעל הגנבה אך אינו יודע היכא הוא רשאי להחזיק אצלו עד שימצא את בעל הגנבה כיון שלא נשבע ואף שבעל הגנבה אינו יודע שהוא גנב שיוכל לתבוע ממנו לא מבעיא להסמ"ע בסי' שס"ז סק"ג שאף בהוא

רחוק אינו מחוייב להודיע להרמב"ם ומשמע שסובר כן להלכה, דכ"ש באינו יודע היכן הוא אף שאפשר שבקושי גדול יוכל להודיע ולהודיעו שאינו מחוייב. אלא אף להש"ך בסק"ג שפליג וסובר דצריך להודיעו, אולי הוא רק בידוע היכן הוא אבל הוא ברחוק אבל באין ידוע היכן הוא שאפשר שאף בהשתדלות גדולה לא יתודע לא יתחייב אך מ"מ טוב שישתדל להודיע ולהודיע לו.

ומה ששאלת באות ג' בהגנות שגנב כשהיה קטן. הנה אם הגזלה קיימת חייב להחזיר ואם אכלה או נאבדה כשהיה קטן פטור אף לכשנגדל. ואף שלרש"י ב"ק דף צ"ח שפי' באכפיה רפרם לרב אשי ששרף שטר חברו בילדותו, יש לחייבו כשנגדל הנה שאר המפרשים לא פירשו כן וגם רש"י בעצמו פי' בכתובות דף פ"ו בענין אחר ופרש"י ב"ק תמוה דלא מסתבר כלל לחייבו וצ"ע ולכן לדינא אין לחייבו באין גזלה קיימת וגם לא היתה קיימת כשנעשה גדול. וכמפורש בש"ע חו"מ סי' צ"ו סעי' ג' ובסי' שמ"ט סעי' ג'. ואם היתה קיימת כשנעשה גדול ואחר שנתגדל אכלה או איבדה בידיים חייב לשלם ואם נאבדה באונס מסתבר שפטור. ובסתם נאבדה או נגנבה באופן ששומר שכר היה חייב יש לחייבו דמסתבר דעל מה שגנב בקטנותו יש לו דין שומר אבדה שהוא בדין ש"ש לרב יוסף שלהמחבר בסי' רס"ז סעי' ט"ז הלכה כותיה ואף להרמ"א שם דהוא ספקא דדינא עיין שם בסמ"ע ס"ק י"ז מ"מ כיון שהוא בא להשיב ולצאת יד"ש יש לו להחמיר כהמחבר שפוסק כרב יוסף שהוא ש"ש.

ומה ששאלת באות ד' איך היא מצות השבה בדברים שעשית שינוי. הנה אם הוא שינוי מעשה שקונה צריך להשיב הדמים וכשהשינוי שהיתה שוה בשעת הגזלה אם הוזלה, וכשהשינוי שהיתה שוה בעת שעשית השינוי אם הוקרה. ואם הוא שינוי דממילא ובאופן שנקנה צריך לשלם כשעת הגזלה בין הוזלה בין הוקרה. וכן הוא הדין בליתא כלל בעולם שאם הוא בידיים צריך לשלם כשינוי דשעת גזלה אם הוזלה וכשינוי דבעת שנאבדה אם הוקרה ואם בלא מעשה בידיים צריך לשלם כשינוי דשעת גזלה אף בהוקרה וכמבואר כ"ז בב"ק דף ס"ה ובב"מ דף מ"ג עיין שם.

אבל לא כל שינוי מעשה קונה דאם הוא בשמו הראשון אינו קונה עיין בב"ק דף צ"ו ולכן מה שחתכת מקום השם מהמעטפה של תוי דואר שמלקטים מסתבר שאינו שינוי וליכא קנין שינוי ואם נפחתה והוזלה בזה צריך אתה לשלם מדין מזיק מה שהופחת כפי המקח שהיה בעת שחתכת. והחפצים שקנית בשינוי כדין יכול אתה לעשות בהן מה שאתה רוצה כיון שקנית.

ומה ששאלת באות ה' בספק שינוי. הנה כיון שאתה רוצה לעשות תשובה צריך אתה להחזירו בעין כמו שלא היה שינוי וצריך אתה לשלם אם הוזל והופחת ממילא כפי הסך שהוזל והופחת כמו שהיית קונה בשינוי. ובדיינים לא היו מוציאים מהגזלן מספק התשלומין בעד הזול אם היה רוצה להחזיר הבעין. ולענין החפץ כשאינו רוצה להחזירו מספקני אם יש להוציא בדיינים בספק שינוי. אבל ספק לא מיקרי מה שהגזלן אינו יודע הדין אלא מה שב"ד יפסקו שהוא ספק. אבל כיון שתעשה לחומרא אין לחוש מה שאתה בעצמך תדון לספק.

ומה ששאלת באות ז' בגנבה מהאב או מהאם. הנה ודאי ג"כ צריך להשיב להם או שימחלו בפירוש כי באומדנא שמחלו אינו כלום לסמוך ע"ז וגם כשלא ידעו שגנב מהם הא ודאי לא מחלו שלהפטר מממון שחייבין צריך מחילה ממש בפועל.

ומה ששאלת באות ח' מהממון ששלחו לך שתוציא לצורך אכילה ואתה השתמשת בהם לדברים אחרים. הנה כיון שלא התנו עמך תנאי רק שגילו דעתם שרצונם שתוציא לצורכי אכילה אין בזה דין גזלן אלא לר"מ דסובר מעביר על דעת בעה"ב נקרא גזלן בב"מ דף ע"ח שפסקו הרי"ף והרא"ש דלא כותיה וא"צ בזה השבה. ובאב לבן אולי גם ר"מ מודה דרק לזרזי נפשיה אמר לו ולא לקפידא גמורה. וגם יותר נוטה שהאב והאם יודעין שיוציא גם לשאר דברים אף למה שאין דעתם נוחה. אבל מ"מ טוב מדין כבוד אב ואם לבקש מהם מחילה על שעשית שלא כרצונם.

ומה ששאלת באות ט' בהברחת מכס וערמה מתשלומי טעלעפאן וסאבוויי וכדומה. הנה ודאי צריך תשובה ע"ז ולהזהר שלא לעשות עוד. וחפצים שבעין שישנם עדין צריך להשיב שכן מפורש בתוספתא פ"י דב"ק ה"ח ואיפסק כן ברמב"ם פ"א מגזלה ה"ב שכתב ואם גזלו או עשקו יחזיר עיין שם וכן בש"ע סי' שמ"ח סעי' ב'. ואם אינם בעין ע"י אונס מסופקני אם יש דין תשלומין וראוי להחמיר וכ"ש באינם בעין באיבד בידיים שצריך להחמיר. ועיין בנה"מ שם סק"א שמקשה על עצם דין השבה אך מ"מ טוב להחמיר.

ומה ששאלת באות י' בחפצים שבאו לידך ברמאות פשוט שהוא כמו בגנבה וצריך להחזירם אם הם בעין ואם אינם בעין חייב בתשלומין. וראוי להחמיר אף לעכו"ם כדלעיל.

ומה ששאלת באות י"א בחפצים שאתה מסופק אם באו לידך בהיתר או באיסור. הנה אם אחד תובע ואומר שהוא שלו ואתה מסופק אם גזלת אף שאתה פטור בדיני אדם מ"מ כיון שאתה רוצה לשוב בתשובה אתה חייב לצאת ידי שמים. ואם ליכא מי שתובע ממך היינו אף שתראה למי שאתה מסופק שממנו גזלתו לא יתבע ממך בבירי, אתה פטור אף לצאת יד"ש כמפורש בב"ק דף קי"ח ואיפסק כן בש"ע חו"מ סי' ע"ה סעי' י'.

ומה ששאלת באות י"ב שבריי לך ששכחת הרבה גנבות שעברת. הנה נראה לע"ד שצריך אתה ליתן לצרכי רבים כ"כ עד שיצא הספק מלבך שיש ללמד זה מהא דמנחות דף ק"ו מדין נדר ששכח כמה פירש שצריך ליתן עד שיאמר לא לכך נתכוונתי ולא גרע חיוב השבה דגזל מחיוב קיום נדרו. אך חששות בעלמא שמא שכח אין להחשיב זה לספק כלל אלא אם יודע ששכח ואינו יודע כמה או קרוב לו ששכח.

ומה ששאלת באות י"ג אם יש דין כפל. הנה לחייב כפל צריך דוקא ע"פ עדים וב"ד סמוכין לענוש דיני קנסות שבזה"ז ליכא ובהודאה אף בב"ד סמוכין פטור דמודה בקנס פטור לכן אף להחמיר לכפרה אין שייך זה.

ומה ששאלת באות י"ד אם תצא ידי השבת גזלה כשתשלם באופן שנראה כצדקה. הנה על הגנבות מבע"ב הא צריך להחזיר ולשלם להבעלים דוקא. ומה שא"ר יוסף בב"ק דף ק"ט אפי' לארנקי של צדקה הוא בגזל את אביו ומת אביו והוא יורשו שמדיני ממון הרי הוא שלו ורק שמ"מ בנשבע מחוייב להוציא הגזלה מתח"י יוצא גם במה שנותן אותם לארנקי של צדקה אבל בגזל מאחרים ואף מאביו כשעדין חי מחוייב להחזיר דוקא לבעלים הנגזלים שלהם הוא חייב. וכן מה שלא ידוע למי גזל הרי צריך לעשות בהן צרכי רבים ולא נפטר בנתינתם לצדקה כדכתבתי לעיל. ורק על הגנבות שמקופות של צדקות ליתן אותם לצדקה היא שגנב ממנה או לאחרת באופן שרשאין לשנות ורוצה ליתנם בלשון נדבה שייך ספקתך. אבל פשוט שליתן בחשאי שלא ידעו להחזיק לך טובה ולכבדך בזה שיחשבו שנדבת עתה תצא ידי חובתך אבל אם תתן באופן שיחשבו שנדבת עתה ויחזיקו לך טובה ויכבדוך בשביל זה לא תצא ידי חובת השבת הגזלה. וע"י נדר בשעה

שאתה עולה לתורה כ"ש שלא תצא ידי חובת השבת גזלה, שבזה אף ליפטר מחיוב נדר אחר אינו יכול כגון שהיה כבר מחוייב לצדקה מנדר אחר ונדר עתה כשעלה לתורה סך אותו הנדר וחשב בלבו שהוא רק לשלם נדר הראשון הוא דברים שבלב וחייב לשלם סך ב' הנדרים.

ומה ששאלת באות ט"ו אם צריך דעת בעלים ובאות ט"ז אם צריך לכתוב להודיע בשביל מה נשלח לו הממון ובאות י"ז אם צריך לגלות את שמך. הנה אם הוא שלא לדעת היינו שלא ידעו הבעלים שנגב מהם א"צ דעת בעלים ויכול לשלם ע"י הדואר אף שלא לכתוב בשביל מה נשלח וא"צ לגלות מי הוא המשלח אבל באופן שידע מהדואר שנתקבל ביד הבעלים. ואף אם נודעו הבעלים מהגנבה סגי במנין דהלכה כר' יוחנן שלא בבע"ח וכדאיפסק בש"ע חו"מ סי' שנ"ה סעי' א' וא"כ ע"י הדואר הא יש מנין ויצא בזה. אבל הוא רק כשלא נודעו מי גנב מהם דאם נודעו מי הוא מסתבר שצריך שידעו שאותו הגנב החזיר אם אפשר שיטעו שאחר שלח להם סך זה. אך בכל אופן צריך מהם מחילה על הצער אם נודעו מהגנבה והיה להם צער ובשביל זה צריך לכתוב מכתב לבקש מחילה כדאיתא ברמב"ם פ"ב מתשובה ה"ט. ומזה שאיתא ביומא דף פ"ו מכסה פשעיו לא יצליח הוא בעברות שבין אדם לחברו אלמא דיותר טוב שיגלה שמו שחטא לו ושב בתשובה וכן איתא ברמב"ם שם ה"ה שאין תשובתו גמורה כשמתגאה ואינו מודיע. אבל כיון שברש"י איתא שהוא כדי שיבקשו שימחול לו וכן איתא בכ"מ שם לכן אולי יכול לסמוך שאף כשלא יגלה שמו אלא יכתוב במכתב ששולח לו מה שגנב ממנו ומבקש ממנו שימחול לו אף שאינו יודע שמו נמי סגי לסמוך שימחול. ואם לא נודעו מהגנבה שלא היה להם צער א"צ לכתוב כלום וסגי בשלוח הממון ע"י הדואר לבד כדלעיל.

ומה ששאלת בסוף שלקחת עבור עבודתך כשהיית גבאי צדקה וכלפי עלמא היה נחשב שאתה עוסק בחנם. פשוט לע"ד שאתה צריך להחזיר כי מאן שם לך כי בעצמך לא היית רשאי לפסוק לך שכירות כי אולי היה נמצא אחר שהיה עושה בחנם. אך אם יסכימו כל העוסקים ליתן לך עתה מתנה עבור עבודתך אפשר רשאים.

והנני המברך אותך שתשוב בתשובה שלימה ותתברך מהשי"ת, משה פיינשטיין.

Tahor app - Is it Tahor?

שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן פא

(ג) אתאן לשאלתו השלישית והאחרונה, והיא, אם אסכים שהרבנים יסתייעו בקביעת דם נדה בשתי דרכים: (א) קיימות טבלאות של צבעים וגוונים מפורטים שנקבעו באופן מדעי. ניתן לסמן את כל הגוונים של נדה או ספק נדה, וכך יוכלו הרבנים להשוות את השאלות לצבעים אלו ולהחליט אם האשה נדה. (ב) ניתן להשתמש בחומר כימי מפוחם אשר בתגובה של שינוי צבע נותן תשובה אם יש בחומר מסוים דם או לא, ע"י שימוש בחומר זה ניתן להוכיח אם בכלל מדובר בדם או לא, ע"כ.

הנה לדעתי יש לקרוא נדחה להצעותיו. כי לפי ההלכה אין לסמוך על קביעת סוג הדם ומראהו היוצא מרחם האשה על הרופאים ועל הידע - הרפואי, [זאת מחוץ מהדין והקביעה הכללית של ההלכה שנאמנות הרופאים מטילה רק ספק], ופוק חזי לרבותינו הקדושים התנאים והאמוראים שכל רז לא אניס להו וידעו באמת על פי סוד ד' ליראיו להבחין בסוגי הדמים

אם המה מהחמשה דמים הטמאים המפורטים במשנה בנדה ד' י"ט ע"א, או לא, ובכל זאת מצינו לכמה וכמה מהם שכבר לא רצו לסמוך על עצמם לחזות ולהבחין בין דם לדם, אם הוא מסוג הטמא או הטהור, כדיעוין מהמובא בגמ' שם ד' כ'. והטור ביו"ד סי' קפ"ג אחרי שהציע עיקרה של ההלכה, שלא כל דם הבא מן המקור טמא, אלא דוקא ה' מיני דמים, הוסיף מיד וכתב, דמיהו משרבו הגלויות ונתמעטו הלבבות חששו שמא יבואו לטעות באיסור כרת וכו' החמירו לטמא לכל מראה דם אדום. ועוד לו בסי' קפ"ח חזר הטור לכפול זאת, ופוסק בזה"ל: דבר תורה ה' דמים טמאים באשה ותו לא. והאידנא נתמעטו הלבבות חזרו לטמאות כל שיש בו מראה אדום בין אם הוא כהה הרבה או עמוק וכן כל מראה שחור עכ"ל. וכך נתקבלה ההלכה בכל ספרי הפוסקים רוא"ח באין חולק לטמאות כל שיש בו מראה אדום. והדיונים, המבחינים, והמחקרים שעושים מורי - ההוראה, הוא רק לברר אם זה בא מן הרחם, ואם המראה הוא אמנם מראה אדום, ולזה לא צריכים לידע - רפואי, רק המורה הוראה שואל וחוקר זאת בפיו, ומבחין בעיניו, ופוסק את פסקו לפי כללי ההוראה המקובלים.

לכן עם כל הכבוד אין כל מקום להצעת כבו', ואתו הסליחה. ואסיים בברכת כתיבה וחתימה טובה בכבוד רב ובהוקרה אליעזר יהודא וולדינברג

Amazon Lawsuit Shows That Fake Online Reviews Are a Big Problem

October 19, 2015

by Brad Tuttle

So much for the “wisdom” of the crowds.

Last week, Amazon filed a lawsuit against more than 1,114 individuals who allegedly have posted fake product reviews on the site. Amazon claims many of the defendants have operated mostly out in the open, listing their services and answering ads via the “gig site” Fiverr.com to write glowing five-star reviews for \$5 a pop.

“Unfortunately, a very small minority of sellers and manufacturers sometimes try to gain unfair competitive advantages for their products on Amazon.com. One such method is creating false, misleading, and inauthentic customer reviews,” the lawsuit states. “Amazon has conducted an extensive investigation of the defendants’ activities on Fiverr, including purchasing ‘reviews’ for products and communicating directly with some of the defendants.”

The suit states that even though fake reviews are “small in number,” they “significantly undermine the trust that consumers and the vast majority of sellers and manufacturers place in Amazon.”

But is the rate of “false, misleading, and inauthentic customer reviews” truly small? Previous research estimates that 30% of product reviews are fake. That seems pretty big — enough to have real influence in a product’s overall ratings, and higher than the projected rate of fake online reviews for other things like hotels and restaurants (10% to 20%).

The Amazon crackdown is hardly the first investigation focused on outing fake online reviews. In 2013 the auto research site Edmunds.com sued an “online reputation company” for promising to flood sites such as Yelp, Cars.com, and Google+ with fake online reviews of car dealerships. Yelp has likewise unearthed conspiracies of local businesses agreeing to rub each other’s backs, in the form of swapping five-star reviews all around. For years, software engineers have been working on algorithms to detect fake online reviews and put a stop to them. But based on Amazon’s lawsuit — which is the first to target individuals rather than websites where short-term freelancers can be hired — apparently there’s still a market for them.

Many of the listings at Fiverr.com are for jobs in which the reviews are blatantly

fake, based on no experience whatsoever with the product or service. One freelancer named as a defendant wasn't even promising to make up the review, instead offering to companies in need of ratings assistance: "Please write a review then I will post it." As of Monday afternoon, there were still plenty of listings at Fiverr from freelancers who will happily write five-star reviews for any business paying \$5.

Others have grown more careful about how to generate positive reviews. The gig site Freelancer.com used to have a category of jobs titled simply "Fake Review Writer," but now its "Reviews Writing" section tells businesses that the "the best marketing ploy" is to pay reviewers "after you have let them try out your product." Judging how little these sites pay, however, it's hard to believe the reviewer spends much time with each product, if indeed reviewers ever get their hands on them.

Copyright © time.com

Fraud and Deceit in the Contemporary Marketplace

In the opening chapter of *Sefer Yeshayahu*, which we read every year on the Shabbos preceding Tisha Be-Av, the prophet describes a society overrun by corruption and deceit, where people used counterfeit money and knowingly sold corrupted merchandise: כסף היה לסגים סבאך מהול במים — “Your money has become counterfeit; your wine is diluted with water” (*Yeshayahu* 1:22). The people at this time were fervently devoted to the rituals of the *Beis Ha-Mikdash*, regularly offering sacrifices, but God rejected these offerings due to the people’s unethical behavior (למה לי רב זבחיכם...שבעתי עולות אילים וחלב מריאים) — *ibid.* 1:11).

In this prophecy, Yeshayahu also describes how the city of Jerusalem remained alone among all the cities of the Judean Kingdom, as the others had all been destroyed: ארצכם שממה עריכם שרופות אש...ונותרה בת ציון כסכה בכרם (*ibid.* 1:7). The Radak explains that this refers to the period of King Chizkiyahu, during whose reign the Assyrian Empire overran the Judean Kingdom, captured its major cities, and nearly seized Jerusalem.¹

Chizkiyahu was a righteous king who rid the kingdom of idolatry and eliminated the *bamos* (private altars), such that the people would bring their sacrifices exclusively to the *Beis Ha-Mikdash*, as *halacha* requires.² Moreover, the Gemara (*Sanhedrin* 94b) records that during the period of Chizkiyahu’s reign, there was not a child in the kingdom who was not proficient in the intricate laws of ritual impurity. This was a period of national spiritual renewal, as Chizkiyahu inspired and motivated the people to reject the idolatrous beliefs and practices introduced by his father, the wicked King Achaz, and to embrace the service of God in the *Beis Ha-Mikdash* and in the nation’s study halls. Remarkably, it was specifically during this period that the prophet Yeshayahu arose to excoriate the people, calling them a גוי חוטא עם כבד עוון זרע מרעים בנים משחיתים — “a sinful people; a nation laden with sin; evil seed; corrupt children” (*Yeshayahu* 1:4). Although they devotedly offered sacrifices to God in the *Mikdash*, He rejected these offerings because of their dishonesty and corruption, and warned of devastating calamity if they failed to mend their crooked ways.

1. See *Melachim* II, chapters 18–19.

2. הוא הסיר את הבמות — *ibid.* 18:4.

Several decades later, on the eve of the fall of the First Commonwealth, the prophet Yirmiyahu foresaw the imminent destruction and bemoaned the widespread deceit and fraud that characterized the Jewish kingdom. In a prophecy that is read, appropriately enough, as the *haftara* on Tisha Be-Av, Yirmiyahu cries:

וידרכו את לשונם קשתם שקר... איש מרעהו השמרו ועל כל אח אל תבטחו, כי כל אח עקוב
יעקב וכל רע רכיל יהלוך. ואיש ברעהו יהתלו ואמת לא ידברו, למדו לשונם דבר שקר... חץ
שחוט לשונם מרמה דבר, בפיו שלום את רעהו ידבר ובקרבו ישים ארבו.

They drew their tongues like a bow of falsehood... Beware each person of his fellow, and do not trust any brother, for every brother deceives and every friend goes about tale-bearing. And each person fools his friend, they do not speak the truth; they have trained their tongues to speak falsely... Their tongues are a sharpened arrow, speaking fraudulently. With his mouth one speaks peacefully to his fellow, while planning his ambush inside. (*Yirmiyahu* 9:2-7)

In response to this culture of dishonesty, the prophet says, God declares, *העל* — “Shall I not make a reckoning for them over these... Shall My soul not exact revenge from such a people?!” (ibid. 9:8). God is willing to tolerate and forgive many different forms of wrongdoing, but crimes of dishonesty and deceit are deemed unforgivable.

Disgracefully, many Jews today strictly follow a halachic lifestyle and devote time and energy to Torah study and observance of *mitzvos*, but feel no compunction about lying and deceiving other people to save or make money. To our utter shame and horror, many such crimes have been reported in the media, giving ammunition to those who wish to perpetuate the anti-Semitic stereotype of Jews as conniving and dishonest. Many of today’s Jewish communities frighteningly resemble the condition lamented by Yeshayahu, a condition of faithful ritual devotion amid rampant corruption and deceit. There can be no more urgent matter for contemporary Jewry than returning to the basics, to the ABCs of Jewish ethics, reinforcing our commitment to the highest and strictest ethical standards in all of our financial dealings, and reminding ourselves that this forms the foundation and cornerstone of a religious life.

This essay will examine the nature and scope of the prohibition against deceiving or lying to one’s fellow, and explore some of the contemporary applications of this prohibition.

אסור לגנוב דעת הבריות

The Gemara establishes in *Maseches Chullin* (94a), אסור לגנוב דעת הבריות — “It is forbidden to deceive people,” and it proceeds to present several examples of this law. Specifically, the Gemara speaks of situations in which one deceives his fellow into thinking he did a favor for him, when in truth he did not. For example, one may not sell to a gentile non-kosher meat that the gentile presumes to be kosher, as the gentile will mistakenly think that the Jew is doing him a favor by selling him meat that the Jew could have eaten himself. Another example is inviting one’s fellow to eat with him, knowing that he will be unable to accept the invitation. One who extends an invitation to his fellow under these circumstances gives the false impression of sincerely wishing to host him, and this constitutes גניבת דעת. Likewise, the Gemara notes the case of a host who opens a new bottle of wine for a guest, giving the impression that he is opening it especially for him, when in truth he needs to open it anyway. All these gestures are forbidden because they give a false impression of generosity and mislead the other person to owe an unwarranted debt of gratitude.

Another form of גניבת דעת, discussed by the Mishna and Gemara in *Maseches Bava Metzia* (59b-60a), forbids the deception of prospective customers. On the basis of the Gemara’s discussion, the *Shulchan Aruch* (C.M. 228:6) rules:

אסור לרמות בני אדם במקח וממכר או לגנוב דעתן, כגון אם יש מום במקחו צריך להודיעו.

It is forbidden to trick people when transacting, or to deceive them; for example, if there is a defect in one’s merchandise, he must inform [the buyer].

Later (228:9), the *Shulchan Aruch* codifies the prohibition against polishing merchandise to make it appear newer than it is,³ or taking measures to make an animal appear younger than its actual age. Another example noted by the *Shulchan Aruch* (228:10), based on the Mishna, is mixing low-quality fruits among high-quality fruits so they can be sold together for the price of high-quality produce. All these cases involve an attempt to make merchandise appear more valuable than it actually is, thus deceiving the consumer, and they all violate the prohibition of גניבת דעת.

Different views exist among the *Rishonim* as to the source and nature of this prohibition. The Ritva, commenting on the Gemara’s discussion in *Chullin*, cites those who claim that גניבת דעת falls under the Torah prohibition of theft and is

3. The *Sema*, citing the *Tur*, comments that one who sells brand new merchandise may polish it to make it appear shiny and appealing, since this does not involve deception of the consumer.

included in the command, לא תגנובו (*Vayikra* 19:11). Proof to this view, as the Ritva notes, may be drawn from the Tosefta (*Bava Kama* 7:3), which lists several types of theft, and writes, גדול שבכולם גונב דעת הבריות — the worst of all forms of theft is גניבת דעת. This would certainly suggest that deceiving someone falls under the Torah prohibition of theft. According to the Ritva, it seems, deception causes or can potentially cause the victim to spend money that he would not have wanted to spend, and it therefore constitutes a form of theft. For example, if one is deceived into thinking that another person wished to do him a favor, he will likely feel indebted and seek to repay the perceived favor, thereby incurring an expense that he would not have otherwise incurred. Obviously, deceptively misrepresenting merchandise as high-quality will cause a customer to decide to purchase something he would not have bought otherwise. The fraudster thus improperly obtains another person's money or favors, in violation of the prohibition of לא תגנובו.

Others, however, classify גניבת דעת not under the category of theft, but rather under the category of שקר — speaking falsely. Rabbeinu Yona writes in *Sha'arei Teshuva* (3:184), in reference to גניבת דעת:

הנה החטא הזה חמור אצל חכמי ישראל יותר מגזל יען וביען כי שפת שקר אשמה רבה.
ונתחייבנו על גדרי האמת כי הוא מיסודי הנפש.

Now the Sages of Israel regarded this sin as more grievous than theft, because false speech is a great misdeed, and we are obligated to maintain truthfulness because it is among the fundamentals of the soul.

According to Rabbeinu Yona, the prohibition of גניבת דעת is rooted not in the unlawful appropriation of another person's property or goodwill, but rather in the falsehood itself. Giving a false and misleading impression is, in itself, forbidden, irrespective of the harm caused to the other person.⁴

These different perspectives may likely yield a number of interesting practical ramifications. If we view גניבת דעת as a form of theft, then it stands to reason that one who violates this prohibition and causes financial harm would be required to compensate the victim. Just as *halacha* requires a thief to return the stolen goods to the victim, similarly, one who caused a customer to make a purchase through deceptive misrepresentation of the product would, at least in principle, be required to return the money. On the other hand, if we view this prohibition as a violation of מדבר שקר תרחק, no compensation should be required. According

4. This perspective on גניבת דעת also seems to emerge from the comments of the *Chazon Ish* in *Emuna U-Bitachon* (4:13), where he discusses the severity of deception in the context of his discussion of the severity of falsehood: שאינו פוגע בחבירו בשיקרו, אמר שנוא הוא השקר הקל, שכונן כזביו כדי להוליך את רעהו שולל. וקראו חז"ל לחולי זה "גניבת דעת" — משנה תועבה היא המירמה... שכונן כזביו כדי להוליך את רעהו שולל.

to this perspective, the violator committed a halachic offense by deceiving his fellow, but he is not considered as having unlawfully obtained his fellow's money or property. As such, he does not have in his possession another person's assets that must be returned.⁵

By the same token, if we view גניבת דעת as a form of theft, then the violator must seek the victim's forgiveness in order to achieve atonement. The Mishna in *Maseches Yoma* (8:9) famously establishes that one who causes harm to his fellow must ask the victim for forgiveness, beyond paying the compensation required by *halacha*, and this law is codified in the *Shulchan Aruch* (O.C. 606:1).⁶ If deception constitutes theft, it must be treated as an interpersonal offense that cannot be atoned without the victim's forgiveness. If, however, גניבת דעת falls under the prohibition of שקר, then we might classify it as a sin committed against the Almighty, as opposed to an interpersonal violation. Accordingly, repentance would suffice to obtain atonement, without the need to ask the deceived party for his forgiveness. Rav David Ariav (*Le-Rei'acha Kamocha* 1:1:21) rules that one who violates the prohibition of גניבת דעת must, in fact, ask his victim for forgiveness.

גניבת דעת as a Biblical Prohibition

It seems clear from the comments of both the Ritva and Rabbeinu Yona that they regarded גניבת דעת as a Biblical prohibition, falling under the category of either לא תגנובו or מדבר שקר תרחק. This view is found in the writings of other *Rishonim* as well, specifically the *Yerei'im* (124) and *Semag* (*lo sa'aseh* 155). Several *Acharonim*, including the Mabit (*Kiryas Sefer, Hilchos Mechira* 18) and *Shulchan Aruch Ha-Rav* (*Hilchos Ona'ah* 11), follow this view. By contrast, the *Semak* (260) writes that the prohibition of גניבת דעת was enacted by *Chazal* and is not included under any Biblical prohibition. This is the view accepted by the *Sefer Chareidim* in his list of prohibitions enacted by *Chazal* (chapter 4), as well as by the *Bach* (C.M. 288).

Rav Menachem Krakowski, in his *Avodas Ha-Melech* commentary on the Rambam's *Mishneh Torah* (*Hilchos Dei'os* 2:6), suggests distinguishing in this regard between fraudulent practices that result in financial harm, and other forms of deceit. If one deceptively extracts money from his fellow, Rav Krakowski avers, then he has violated the Torah prohibition of theft, whereas deception that does not cause any expenditure, such as misleading someone into thinking one has done him a favor, would not constitute theft and is forbidden only by

5. See Rav David Ariav's *Le-Rei'acha Kamocha* 1:1:21, note 30, where he cites several sources indicating that one must indeed return money obtained through a violation of גניבת דעת.

6. עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שיפייסנו.

force of Rabbinic enactment. It is possible that the *Semak*, *Sefer Chareidim*, and *Bach* agree to this distinction and view גניבת דעת as a Rabbinic prohibition only in cases that do not involve financial harm. They might agree that in a case in which one misleads a customer to purchase a product or to offer a higher price for a product, he has in fact transgressed a Torah violation.

Jew and Gentile

As mentioned above, the Gemara in *Maseches Chullin* (94a) establishes that one may not sell non-kosher meat to a gentile if the gentile assumes the meat is kosher, and the gentile is fooled into believing that the Jew is doing him the favor of selling meat that he could have eaten himself. This clearly indicates that the prohibition of גניבת דעת forbids deceiving either a Jew or a gentile, and indeed, the Gemara cites Shmuel's explicit ruling, אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו, של עובד כוכבים — deceiving any person, whether a Jew or a gentile, is prohibited.

Accordingly, the Rambam writes in *Hilchos Mechira* (18:1):

אסור לרמות את בני אדם במקח וממכר או לגנוב את דעתם, ואחד גוים ואחד ישראל בדבר זה.

It is forbidden to fool people in commerce, or to deceive them, and this applies to both gentiles and Jews.

He likewise writes in *Hilchos Dei'os* (2:6):

ואסור לגנוב דעת הבריות אפילו דעת הגוי.

And it is forbidden to deceive people, even a gentile.

Similarly, in *Hilchos Gezeila* (11:4), the Rambam writes that it is forbidden to knowingly deceive a gentile. The Rambam draws proof from the Torah's discussion in *Sefer Vayikra* (25:50) of the procedure for redeeming a Jew whose poverty had forced him to sell himself as a servant to a gentile. The Torah instructs, וחשב עם קונוהו, indicating that a precise calculation must be made to accurately determine the price for redeeming the Jewish servant. The term וחשב would seem to negate the permissibility of intentionally miscalculating in order to deceive the non-Jewish master. The Rambam also cites in this context the verse in *Sefer Devarim* (25:16) referring to deceit and fraud as תועבת ה' — “an abomination to God” — which would certainly suggest that this is forbidden under all circumstances, regardless of whether or not the victim is Jewish.

The Ritva, in the passage referenced above, similarly writes that it is forbidden to deceive both Jews and gentiles. This is mentioned also by the Mordechai (*Bava Kama* 158), whose view is cited by the Rama (C.M. 348:2). The *Shulchan Aruch Ha-Rav* (*Hilchos Ona'ah* 11) rules accordingly.

This point is also made by the Rashash in his notes to *Maseches Bechoros* (13b). The Rashash explains that since the prohibition of גניבת דעת forbids deceiving either a Jew or a gentile, it is forbidden to mislead a gentile to pay an exorbitantly high price or to accept a price drastically lower than market value, which clearly falls under the category of גניבת דעת.⁷

Surprisingly, however, despite the Gemara's explicit ruling that the prohibition of גניבת דעת forbids deceiving both Jews and gentiles, the *Tur* (C.M. 348), cited by the Rama (348:2), limits the prohibition of deceiving a gentile to a case in which this would result in a חילול ה' (defamation of God and the Jewish people).⁸ It is difficult to understand how those holding this view reconciled their position with the Gemara's unequivocal ruling in *Chullin* forbidding גניבת דעת in one's dealings with both Jews and gentiles.⁹

Although the Rama cites both of these divergent views, it seems clear that we should follow the stringent ruling of the Rambam and Mordechai, for several reasons. First, this view appears to have been accepted by the consensus of later authorities. As noted above, this is the ruling of the *Shulchan Aruch Ha-Rav*, and, moreover, the *Shach* (348:3), commenting on the Rama's statements, refers us to the Maharshal's discussion in *Yam Shel Shlomo* (*Bava Kama* 10:20), where he rules stringently in this regard. Furthermore, both the Ritva and the *Shulchan Aruch Ha-Rav* state explicitly that deceiving a gentile violates a Torah prohibition, and since a Torah violation is at stake, it seems reasonable to follow the stringent view.¹⁰

Indeed, Rav Moshe Feinstein, in his responsum on the subject of cheating

7. The Rashash raises the question of why the Rambam (*Hilchos Mechira* 13:7) and *Shulchan Aruch* (C.M. 227:26) write clearly that the law of אונאה (overcharging or underpaying) does not apply when dealing with gentiles, suggesting that this is entirely permissible. The likely answer is that the Rambam and *Shulchan Aruch* indeed maintain that the specific prohibition of אונאה does not apply to commerce with gentiles, but unfairly overcharging or underpaying is nevertheless prohibited on the grounds of גניבת דעת, which applies to dealings with all people.

8. See also the *Bach* and the Vilna Gaon's discussion in *Bei'ur Ha-Gra* (348:13).

9. The *Bach*, in an earlier context (228), addresses a similar question regarding אונאה. (We noted this question in n. 7 above.) We may be able to apply the *Bach's* distinction there to explain the *Tur's* ruling, although it is clearly far-fetched and very difficult to accept.

10. Additionally, the *Aruch Ha-Shulchan* (348:2) writes that this entire debate among the *Rishonim* refers only to the אנסים הקדמונים — the gentiles who, in earlier generations, tried to seize Jews' property through violent and unlawful means. According to the *Aruch Ha-Shulchan*, then, there is no question that *halacha* forbids deceiving generally decent, law-abiding gentiles. It is possible, however, that the *Aruch Ha-Shulchan* made this qualification only to pacify the Russian censors. See the article by Rav Eitam Henkin *hy"d* in *Chitzei Giborim*, vol. 7, pp. 520–524.

on New York State Regents exams (*Iggeros Moshe*, C.M. 2:30), writes that this is strictly forbidden on the grounds of גניבת דעת, which forbids deceiving Jews or gentiles.¹¹ This is also the view of Rav Moshe Sternbuch in his *Teshuvos Ve-Hanhagos* (4:216), where he writes that a seller may not falsely claim to a prospective buyer that others are interested in the item, in order to raise the price, as this constitutes גניבת דעת. Rav Sternbuch emphasizes that this is forbidden regardless of whether or not the prospective buyer is a Jew.¹²

Rav Eliezer Waldenberg (*Tzitz Eliezer* 15:12) likewise rules unequivocally that it is forbidden to deceive a Jew or gentile, noting the aforementioned rulings of the Rambam, as well as the explicit comments of the *Sefer Yerei'im* (255). He also cites the aforementioned passage from Rabbeinu Yona's *Sha'arei Teshuva*, indicating that dishonesty must be avoided not only because of the harm inflicted on the victim, but also because of its corrosive effects on the character of the deceiver.

Furthermore, Rav Moshe Rivkis, author of the *Be'er Ha-Gola* annotation to the *Shulchan Aruch*, writes in the context of the prohibition of *mesira* — reporting one's fellow Jew to the gentile authorities (C.M. 388:11) — that it has become accepted to strictly forbid dishonest conduct of any kind with gentiles:

כבר פשט התיקון והמנהג שמנהיגי הקהילה...עומדים על המשמר שלא לעשות שקר ועולה לאומות, ומכריזים ונותנים רשות לפרסם ולגלות להם על האנשים אשר לוקחים בהקפה או לווים בהלוואה ואין דעתם לשלם, והכל מדעת המנהיגים.

The enactment and custom has already spread that the community leaders... stand guard against falsehood or deceit towards the other nations, and they announce and grant permission to publicize and expose those people who purchase on credit or borrow on loan without any intention to pay, and all this is done with the leaders' knowledge.

Earlier, in discussing the different views pertaining to misleading a gentile (C.M. 348:2), Rav Rivkis makes a remarkable statement emphasizing the importance of honest conduct in one's dealings with gentiles:

ואני כותב זאת לדורות – שראיתי רבים גדלו והעשירו מן טעות שהטעו העכו"ם ולא הצליחו וירדו נכסיהם לטמיון ולא הניחו אחריהם ברכה...רבים אשר קדשו ה' והחזירו טעות העכו"ם בדבר חשוב גדלו והעשירו והצליחו והניחו יתרום לעולליהם.

I am writing this for future generations: I have seen many who have

11. Rav Moshe gives several other reasons for why cheating is forbidden. See also Rav Shmuel Wosner, *Shevet Ha-Levi* 10:163.

12. זהו גניבת דעת שאסור אפילו לעכו"ם.

become great and rich due to a mistake that they caused a gentile to make, but they were not successful, and their assets were permanently lost... Many who glorified God by returning a significant sum of money obtained as a result of a gentile's mistake became great and wealthy, and left their excess to their children.

חילול ה'

Moreover, even those who permit such conduct in certain circumstances limit this provision to situations in which there is no possibility of causing a חילול ה'. As we know all too well, however, in many cases in which Jews have dealt less than honestly with gentiles, their misconduct was ultimately exposed. Particularly in our day and age, it is nearly impossible to ascertain with any sort of confidence that a scheme will remain undiscovered. The Mishna in *Avos* (4:4) famously warns, אחד שוגג ואחד מזיד בחילול השם, — a person is held liable for חילול ה', the gravest of all sins, even if he defamed God's Name unintentionally. When it comes to the Orthodox Jewish community's reputation, the stakes are very high. Thus, even if we could come up with a technical halachic basis for a degree of dishonesty, there is no justification at all for risking our community's reputation by engaging in ethically questionable conduct.

The Rambam in *Sefer Ha-Mitzvos (lo sa'aseh 63)* lists the three categories of חילול ה', and describes the third category as follows:

הוא שיעשה האדם ידוע במעלה והטוב פעולה אחת תיראה בעיני ההמון שהוא עבירה ושאינ דמיון הפועל ההוא ראוי לנכבד כמוהו לעשות אף על פי שיהיה הפועל מותר הנה הוא חילל את השם.

[The third category] is when a person known for his stature and piety performs an act that is perceived by the masses as a sin, and the act as it is perceived is something that is inappropriate for a person of stature like him to do. Even though the act itself is permissible, he has profaned the Name [of God].

The Rambam likewise writes in *Hilchos Yesodei Ha-Torah* (5:11):

ויש דברים אחרים שהן בכלל חילול השם, והוא שיעשה אותם אדם גדול בתורה ומפורסם בחסידות דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילם, ואף על פי שאינן עבירות הרי זה חילל את השם.

There are other things included under חילול השם and that is when a person who is accomplished in Torah and known for his piety does things that

make people suspicious of him. Even though they [the actions] are not sins, he has profaned the Name [of God].¹³

Even if a certain practice is technically legal and halachically permissible, it constitutes a חילול השם if it appears dishonest and gives the impression of unethical conduct.

Finally, we must remember Rabbeinu Yona's strong and far-reaching remark cited earlier: ונתחייבנו על גדרי האמת כי הוא מיסודי הנפש. Honesty is among the most fundamental of all Torah values. If we would have to choose one specific area of religious life upon which to focus our attention and regarding which to maintain the strictest standards, we would be hard-pressed to find a reason to choose anything other than integrity. Even if we could ignore the concern of חילול השם (which we of course cannot, and must not), our own development as moral and religious people, and as worthy representatives of the Almighty in this world, demands, first and foremost, scrupulously honest and ethical conduct. No amount of profit could possibly be large enough to compensate for what we lose by compromising our integrity.

With this in mind, let us proceed to address several unfortunately common examples of unethical conduct in the contemporary marketplace.

Fake Customer Reviews and “Shill Bidding”

People with online businesses, or those who market their goods and services online using sites such as eBay and Amazon, often rely on positive customer reviews as an important and effective method of attracting new customers. It has become standard in the virtual marketplace for companies to run a “customer reviews” section on their websites, featuring enthusiastic praise for the goods or services being offered. It is known, however, that not all of these compliments are authentic. Some companies have their own marketing teams write this material, disguising themselves as satisfied customers, or even offer discounts to customers who write exaggeratedly glowing reviews. Similarly, rookie entrepreneurs looking to launch a business might be tempted to write their own “customer reviews” to make it appear as though their enterprise has already been successfully running. The problem became sufficiently widespread to lead Amazon to file a lawsuit in the fall of 2015 against over 1,000 people who allegedly posed fake reviews on its website.¹⁴

13. See also the first volume of *Headlines* (chapter 9), where we discuss the parameters of חילול השם in greater detail.

14. Reported by *Fortune*, October 19, 2015.

This practice is, quite clearly, forbidden. It certainly falls under the prohibition of גניבת דעת which, as we saw earlier, includes misleading customers. The *Shulchan Aruch* (C.M. 228) rules explicitly that one may not undertake measures to make the quality of his merchandise appear higher than its true quality. Publishing false praise for goods would certainly fall under this category, and is strictly forbidden.

This would apply as well to fraudulent bidding on auction sales sites. “Shill bidders,” as they are called, are people who place a high bid on their own product, or their friend’s product, in order to raise the bidding so that actual customers will agree to pay a high sum for the item. Already in 2004, the New York State Attorney General’s office announced that criminal charges were filed against three individuals who fraudulently raised the bidding on each other’s products, which were posted for sale on eBay.¹⁵ Besides being illegal, shill bidding undoubtedly constitutes fraudulent misrepresentation of merchandise, and thus falls under the prohibition of גניבת דעת.

Schemes to Lower an Asking Price

Another example of forbidden fraudulent activity is soliciting friends to convince a seller that his product is overpriced. For instance, if a person is interested in a certain home that has gone on the market, he might ask his friends to see the home under the guise of prospective buyers, and then inform the seller that they do not accept the asking price. This will likely lead the seller to lower his price, thus enabling the one who truly wishes to purchase the home to do so cheaply.

This scheme not only constitutes גניבת דעת, as the friends give a false, misleading impression, but also violates the Torah prohibition of אונאת דברים — verbally causing people distress. The Gemara in *Maseches Bava Metzia* (58b) presents several different examples of אונאת דברים, including לא יתלה עיניו על המקח בשעה שאין — expressing interest in merchandise that one has no intention of buying. The Meiri explains that this constitutes אונאת דברים for two reasons. First, when people express interest in a product and then decline to make the purchase, the proprietor might feel compelled to lower the price in order to attract buyers. Disingenuous inquiry about a piece of merchandise can thus cause a merchant considerable financial harm. Second, the Meiri explains, showing interest in a product without purchasing it causes the seller emotional distress, as his hopes of a sale are aroused and then shattered.

Both these reasons apply in the case described above. When a prospective

15. The press release is available online, at <http://www.ag.ny.gov/press-release/shill-bidding-exposed-online-auctions>.

buyer's friends falsely express interest in a home that they have no intention of buying, they unnecessarily inconvenience and disappoint the seller, while also causing him to lose money by making him feel compelled to lower the price. As such, these schemes are prohibited on the grounds of both *אונאת* and *גניבת דעת* דברים.

A third prohibition is violated if the friends not only falsely express interest, but also advise the seller to lower his price, deceptively presenting themselves as pricing experts familiar with the market. Commenting on the famous verse, *לפני עוור לא תתן מכשול* (“You shall not place a stumbling block before a blind man”), Rashi explains (citing *Toras Kohanim*) that this refers to knowingly giving imprudent advice to mislead somebody. This prohibition is codified by the Rambam in *Hilchos Rotzei'ach* (12:14):

כל המכשיל עיוור בדבר, והשיאו עצה שאינה הוגנת, או שחזיק ידי עוברי עבירה שהוא עיוור ואינו רואה את דרך האמת מפני תאוות ליבו, הרי זה עובר בלא תעשה, שנאמר ולפני עיוור לא תיתן מכשול.

Whoever causes a person who is “blind” about something to stumble, by offering him imprudent advice, or by encouraging sinners — one who is “blind” and does not see the true path because of his heart's desire — he has transgressed a prohibition, as it says, “You shall not place a stumbling block before a blind man.”¹⁶

Clearly, then, convincing a seller to lower his price for the benefit of a prospective buyer, when in truth the asking price is reasonable, would transgress the Torah prohibition of *לפני עוור לא תתן מכשול*.

“Wardrobing” and Return Policies

Many stores — both online and retail — offer generous return policies on sales, allowing customers to return purchased products for either a cash refund or store credit. While there is certainly no reason not to take advantage of such policies when one is legitimately dissatisfied with a purchased product, one must avoid the various ethical pitfalls that return policies present.

“Wardrobing” is the term used to describe customers who abuse a store's return policy to “rent” a piece of merchandise for free. They purchase the product with the intention of using it just once, and then return it the next day for a full refund. For example, a woman may want to purchase an expensive gown or piece of fine jewelry for a banquet, intending from the outset to return it the

16. See also *Sefer Ha-Mitzvos, lo sa'aseh* 299.

next day. A job applicant may decide to purchase a suit for his or her interview and then return it. People going boating or fishing may try to save themselves rental costs by purchasing equipment and then returning it.

“Wardrobing” — which is also known as “retail renting” — affects some 65% of retail businesses, according to a 2012 survey by the National Retail Federation,¹⁷ and causes them considerable harm. Used products often need to be sold for lower prices, or taken off the shelves entirely, and so the retailer loses money. And even if the product is returned in pristine condition and can be sold at the original sale price, the staff must go through the trouble of repackaging the item and returning it to the shelf, work that salaried workers need to do without any profit for the business. The problem became so significant that in 2013, Bloomingdales began attaching to certain products special tags that were visible when worn, and needed to be presented intact with the garment in order for a refund to be granted. This precluded the possibility of worn products being returned.

There is no question that this practice is forbidden outright by *halacha*. Even if one can somehow ascertain that the returned product can be sold at the original price, this would still constitute גניבת דעת, as the customer falsely gives the impression of making a purchase. The store would certainly not allow the customer to rent the item for free, and therefore wardrobing, by definition, entails deception, and is thus forbidden.

In general, one should make sure to understand the store or business’s return policy to ensure that he is not returning merchandise under circumstances that the store would not allow, as returning under such circumstances by withholding relevant information would constitute גניבת דעת.¹⁸

Of course, if a customer purchased an item fully intending to keep it permanently, but found himself genuinely dissatisfied, he may return it to the store for a full refund, even if he knows that the store will then be compelled to lower its sale price. Retailers take this specter into account when offering return policies, figuring that the loss incurred is more than offset by the business they generate through consumer-friendly policies. It stands to reason that the customer may even purchase the item again at its now discounted price, if he changes his mind and decides he wants the product. As long as he had truly been dissatisfied at the time he returned the product, he is entitled to take advantage of the discounted price after it is returned if he reconsiders his decision, and he is not required to inform the store that he had previously purchased the item at a higher price.

A somewhat similar case sparked a degree of controversy in Israel during

17. Reported on Bloomberg News, September 27, 2013.

18. See the interview with Rav Doniel Neustadt, below.

the summer of 2011.¹⁹ The story circulated of a family of five married siblings who rented a vacation complex consisting of five residential units, where the families would spend several days together during summer break. The contract allowed for cancellations up to one month before the rental period. As it turned out, one of the siblings needed to schedule a trip abroad for that period, and was thus forced to cancel his reservation, for which he received a full refund. In the end, however, he did not need to travel, and so he decided to rent the vacation apartment after all. He phoned the owner, and, without identifying himself as the fifth sibling, inquired into the availability of a vacation unit for that period. The owner explained that there was one unit remaining, but it was part of a complex of other apartments that would all be rented during that period by members of one family, and he was therefore offering that unit for half its usual price. The man was thus able to rent the vacation apartment for half the amount he would have paid had he not cancelled his initial reservation.

Unsure whether or not he acted appropriately, the man approached Rav Yitzchak Zilberstein and explained to him the situation. Rav Zilberstein ruled that since the man truly planned to travel abroad, and thus cancelled his reservation honestly, without any intention to cheat the property owner, it was perfectly acceptable to rent the property at the discounted rate. Due to the circumstances, the discounted rate represented the true value of the apartment in the rental market, and so he was entitled to rent the property at that rate.

This incident generated a great deal of discussion and debate, as many *poskim* disputed Rav Zilberstein's ruling. It would seem, however, that since the man had no intention to deceive the property owner, and he cancelled the reservation and then made it anew due to an actual change in plans, he was allowed to rent at the discounted price.

It goes without saying, however, that if the customer might be recognized as having purchased the item originally for the higher price, and would thus be suspected of scheming to purchase the product at a discounted price, this is certainly forbidden. As cited above from the Rambam, one violates the grave prohibition of חילול ה' even by doing something inherently permissible if it appears unethical. Therefore, if the purchase is made in a small store, or in any other situation in which the customer could easily be identified as having made the original purchase, he should not purchase the item at the discounted price, in order to avoid suspicion.

19. This story was reported in an article on the *Bechadrei Chareidim* website (August 15, 2011), which noted that it created quite a stir among the yeshiva communities in Bnei-Brak.

Frequent and High Volume Returns

Additionally, customers must exercise sensitivity and common sense in deciding when to return items. In September 2016, during the back-to-school season, it was reported that the Shan and Toad online children's attire store singled out five specific geographic areas for a special restrictive return policy. The website said that customers in Brooklyn, Lakewood, Passaic, Monsey, and Monroe would be allowed to return merchandise only for store credit or exchanges — but not for a cash refund — and would be required to pay a \$5 restocking fee. The store's owner later explained that residents of these areas — all of which, of course, are heavily populated by Orthodox Jews with large families — were abusing the return policy by frequently purchasing large quantities of merchandise and then returning it all, long after the purchase, occasionally when the products were in poor condition. The owner explained that the damaged clothing could not be resold, and, moreover, the large orders depleted the company's stock in the interim, which made it difficult to process other orders. It therefore became unprofitable to offer full-refund returns to customers in those areas.²⁰

This unfortunate incident highlights the importance of looking beyond the strict letter of the law and respecting the right of merchants to keep their enterprise profitable. Abusing full-refund return policies by regularly purchasing and returning in high volume is unfair and insensitive, and makes it difficult for businesses — particularly small businesses — to sustain themselves and continue serving the public.

Broker Schemes

Another example of גניבת דעת involves real estate agents who secretly convince the seller to accept a lower price than the offer made by a prospective buyer, and then pocket the difference. For instance, if a buyer approaches a broker and offers \$1 million for a certain home, the agent might persuade the owner to accept \$800,000, so he can keep the extra \$200,000.

Agents might not see anything immoral in this practice, since, after all, the buyer pays precisely according to the terms he initiated, without having been misled or deceived, and the seller likewise receives the amount to which he agreed. Nevertheless, it seems clear that this practice constitutes outright גניבת דעת, as the buyer is misled into thinking he is paying the complete sum for a house, when in truth a sizable portion is being spent on the broker's "fee."

20. The Times of Israel, September 8, 2016.

Motivating Prospective Donors with an Insincere Pledge

A number of *poskim* addressed the question of whether an influential figure may announce a pledge of a considerably higher amount than he plans to donate in order to motivate others to donate. If people hear that a person of stature is committing such a large sum, they will likely appreciate the importance of the cause, and thus be more likely to make generous donations. Some charities therefore ask prominent figures to announce a pledge they have no intention of fulfilling, and to which they will not be held, for the sake of eliciting a generous response to a fundraising campaign. Seemingly, although this ruse might result in greater sums for charity, it violates *גבירת דעת*, as it misleads people to think that the donor feels more strongly about the cause than he actually does.²¹

This is indeed the ruling of Rav Yitzchak Weiss in *Minchas Yitzchak* (3:97). Rav Weiss draws proof from the comments of the Maharsha in *Maseches Sukka* (29a) explaining the Gemara's remark condemning those who publicly pledge money to charity and fail to follow through on their commitments. The Maharsha explains that the Gemara speaks of those who excuse themselves from fulfilling their pledges by claiming that their intent was only to encourage others to donate. According to the Maharsha's understanding of the Gemara's comment, it seems, the Gemara strongly condemns the practice of making insincere pledges as a means of motivating others to give charity.

In truth, however, the Maharsha explains the Gemara as condemning those who claim after the fact that their pledge was insincere, in order to excuse themselves from paying the pledged sum. This does not necessarily mean that it is forbidden to announce a pledge to which from the outset one does not truly intend to commit.²²

Rav Weiss also suggests drawing proof from the story told in the Talmud Yerushalmi (*Berachos* 7:2) of Rabbi Shimon ben Shetach, who devised a scheme to assist three hundred nazirites who could not afford the sacrifices that the Torah requires a *nazir* to bring upon completing the period of his vow. Rabbi Shimon reached an agreement with his brother-in-law, King Yannai, that they would each pay for half the sacrifices. Yannai fulfilled his pledge and paid the stipulated sum, whereas Rabbi Shimon annulled the vows of half the nazirites, thereby absolving them of their sacrificial requirements. When Yannai later

21. Rav Moshe Sternbuch (*Teshuvos Ve-Hanhagos* 4:216) notes that a donor in such a situation is not considered in violation of a vow by failing to fulfill his pledge, since from the outset the pledge was not sincere. He adds that even if we would consider his pledge a bona fide vow, the treasurer has the authority to waive his rights to the money.

22. This point is made by Rav Yisrael Yaakov Fisher in his letter of approbation to Rav Yaakov Fisch's *Titein Emes Le-Yaakov*, and by Rav Moshe Sternbuch (see previous note).

complained to Rabbi Shimon that he failed to meet his commitment, Rabbi Shimon replied that whereas Yannai fulfilled his pledge with money, he fulfilled his pledge through his Torah knowledge. Rabbi Shimon justified his scheme by noting that he did not renege on his commitment, but rather met his commitment in an unusual manner. The implication, Rav Weiss writes, is that it would have been forbidden to make an insincere pledge as a means of soliciting a donation from the king.

Seemingly, however, the story of Rabbi Shimon ben Shetach proves just the opposite — that *גניבת דעת* is allowed for the purpose of soliciting a charitable donation. The story concludes with Yannai asking Rabbi Shimon why he hadn't informed him from the outset of his plan, to which Rabbi Shimon replied that the king would have refused to participate if he had been told that Rabbi Shimon had no intention of funding any sacrifices. Rabbi Shimon clearly deceived the king into pledging a donation, seemingly proving that deception is permissible for the sake of convincing someone to donate to charity.²³ While it is unclear why a special dispensation would be given to permit dishonesty for the sake of soliciting charity, Rabbi Shimon ben Shetach apparently felt this was permissible.

We might, at first glance, also draw proof to this effect from a story told in *Maseches Kalla* (1:21). Rabbi Tarfon, who was very wealthy, did not donate as much charity as was expected of him, and Rabbi Akiva therefore approached him and offered to invest his money for him by purchasing a city. Rabbi Tarfon promptly gave Rabbi Akiva 4,000 gold coins, which Rabbi Akiva then gave to the poor. Later, when Rabbi Tarfon discovered what Rabbi Akiva had done, he kissed him and thanked him for teaching him proper character traits. Rabbi Akiva clearly deceived Rabbi Tarfon for the sake of raising money for the needy, and his ruse was deemed acceptable and even praiseworthy.

However, Rav Yitzchak Zilberstein (*Chashukei Chemed, Sukka*, pp. 229–230) refutes this proof, claiming that Rabbi Akiva was confident that Rabbi Tarfon would agree to his decision to distribute the money to the poor. He knew this with certainty, and thus this case resembles the situation discussed by the *Shach* (C.M. 358:1) of a person who gives someone his friend's food, fully confident

23. However, Rav David Pinto (*Otzros David, Parshas Miketz*) suggests a novel reading of this story, proposing that it should be understood in light of the fierce struggles that raged at that time between the rabbis and Sadducees, who rejected the authority of the Rabbinic oral tradition. King Yannai himself would have fully accepted this arrangement, whereby Rabbi Shimon fulfilled his obligation by annulling the half the nazirites' vows, but his Sadducee advisors rejected the notion of *hataras nedarim* (annulling vows) and therefore convinced Yannai to condemn Rabbi Shimon's actions. According to this reading, Rabbi Shimon did not, in fact, deceive King Yannai, and thus this episode cannot provide a precedent for allowing deceit for the purpose of soliciting charity.

that his friend would not object. The *Shach* rules that the recipient may eat the food on the basis of the giver's trust in the friend's consent. By the same token, Rabbi Akiva was entitled to distribute Rabbi Tarfon's money in a manner that he knew Rabbi Tarfon would find acceptable.²⁴

Rav Zilberstein made this point in reference to a case of a man who was given money to invest in an enterprise, but instead distributed the money to needy kollel students. The investor was enraged, and the man justified his actions on the basis of the story of Rabbi Akiva and Rabbi Tarfon. Rav Zilberstein ruled unequivocally that the money received by the kollel students is considered stolen and must be returned to the investor. The case of Rabbi Akiva marked an exception due to his unique relationship with Rabbi Tarfon, and it thus cannot serve as a precedent for allowing deceit for charitable purposes.

A similar ruling was issued by the Chida (*Yosef Ometz* 57) concerning a *gabbai* who conspired with a congregant to raise the bidding price of certain honors that were auctioned in their synagogue. The plan was for this congregant to bid an unusually high sum for the honors, in order to encourage others to bid even higher. The *gabbai* agreed that if no one outbid this congregant, he would be required to pay no more than half the sum. The Chida ruled that such a scheme constitutes גניבת דעת and is strictly forbidden, noting that this is no different than misrepresenting a piece of merchandise to make it appear more valuable than it is. This ruling would seemingly apply as well to making a fraudulent pledge to encourage other potential donors.

Rav Moshe Sternbuch likewise rules that it is forbidden to make a false pledge in an effort to motivate others to donate.²⁵ He adds that in principle, this would be permissible if there are people capable of donating but have refused to do so. The Gemara in *Maseches Bava Basra* (8b) rules that *beis din* has the authority to confiscate property from those who refuse to donate what they should to charity, and it therefore would presumably be permissible to announce a fraudulent pledge as a means of soliciting from someone the amount that he ought to be donating. However, Rav Sternbuch writes that in practice, we cannot know with certainty the sum that any given prospective donor is obligated to give, and thus we cannot permit such a scheme on this basis. This is also the ruling of Rav Eliyahu David Rabinowitz-Teomim (the "Aderes"), cited by Rav Shmuel Eliezer Stern in *Shevivei Eish* (vol. 2, *Parshas Behar*).

Although the Brisker Rav (Rav Yitzchak Zev Soloveitchik) reportedly

24. This point is also made by Rav Pinto, referenced in the previous note.

25. See n. 21 above.

permitted the practice of making fraudulent pledges,²⁶ the consensus among the *poskim* appears to forbid this practice.

INTERVIEW

Rav Doniel Neustadt on *Headlines with Dovid Lichtenstein**

If someone purchases clothes in the beginning of the season from places like Lands' End or Nordstrom's, which offer unlimited return policies, may he return all the clothing after the season, when the clothing is worn out, and ask for a refund?

I think in this case it should be permissible, because the store can clearly see that you bought the clothes at the beginning of the season and are now coming to them several months later saying they're torn. If they have a policy that they accept anything that tears, no questions asked, and they take it back, then you're allowed to take advantage of that. For some business-related reason, they have a policy to take back anything that tears, so I see no reason not to take advantage of that.

What if someone buys his three-year-old clothes at the beginning of the season with the full intention of returning them after the season and then using the refund to buy four-year-old clothes?

If the store has such a policy, and you are not lying to them, you tell them, "I bought it, I used it, and I want to return it," and store says, "Yes, we accept it," then there's nothing wrong with that. If this is the store's policy, then it is based on the fact that most of the people are going to keep it and won't return it. They know [customer tendencies] better than us. So I think you can take advantage of it. The only problem I see is if a store is clearly against this and says they don't take it back if it was used. Then you can't from the outset buy it in order to return it. This costs the company money in terms of restocking, labor, and so on, and so you're causing them a loss. For example, if somebody is going on a trip and needs a GPS, and he wants to buy one and return it after the trip — that's wrong. There's a fine line here, and one needs to know the company's policy. If they say they have no problem with you returning the clothes after the season, then this is not forbidden. If they would not allow it if they knew about it — then it

26. Rav Yaakov Fisch (*Titein Emes Le-Yaakov* 5:3) writes that he heard this ruling from the Brisker Rav's son, Rav Raphael Soloveitchik.

would be problematic. It would be at least גניבת דעת, and maybe even גניבת ממון (actual theft).

What if someone buys something on his credit card to build up miles, and then returns the item in a way that he can still keep the miles, having never intended to keep the item — is this permissible?

This would certainly be problematic, because this is not the intent of the company.

* Broadcast on 25 Tammuz, 5776 (July 30, 2016).

Selected emails from our listeners

Hi Dovid,

Ever since I was at the shiur you gave at R' Lebowitz's shul in North Woodmere, which I found very interesting (and thank you for that!), I started listening to your shows when I have the time. Thank you for bringing these interesting topics to the forefront!

I decided to reach out today after

I just saw the news out of Lakewood in regards to the arrests which were made over a welfare scam. I perused through some of the comments, in the link below (https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A_www.nj.com_ocean_index.ssf_2017_06_rabbi-5Fand-5Fseveral-5Fothers-5F nabbed-5F in-5F fbi-5Fraid-5Fover-5Fw.html&d=DQIFaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwwOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTgGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=ScOb4qYhbQmQl4nZ-4JnJry0y1pOjp8ldR75L_bd3XA&s=ktN5xrQCq4YjL0KWQWqPL4D6IGAA0DuXnK_Iacxus_8&e=) and was shaken up. As much as this has been spoken about for so long, I really think the buck stops at Roshei Hayeshiva of Lakewood (I am not saying they are to blame!), who can likely come up with some solutions, IF they so desire, which can help stem the tide of this, whatever ramifications that may cause (people going to work??). I would request you consider having another show on this topic in the next couple of weeks and inviting some of the Roshei HaYeshiva onto the show so they can address what steps they are taking to deal with this massive chillul hashem, which whether true or not, is viewed as a rampant problem in Lakewood and other communities as well. I don't hold myself to be the standard bearer of honesty or Kiddush Hashem, but I do work hard to try to support my family, and it is just very concerning and worrisome that so many elements of our society feel they need to rely on taking tax dollars coming out of hard working peoples (Jews and non-jews alike) pockets in order for them to either (a) sit and "learn", (b) have 8-15 children, or (c) live a lifestyle way outside of their means. People make mistakes, so I not looking to vilify these specific individuals who were arrested today, however I think either our society as a whole needs to change our whole outlook on things (learning forever, not going to college, etc.), which begins with our Roshei HaYeshiva, or strong steps need to be taken to curb some of these practices which lead to huge chillul hashems. As an aside, I also found it a bit troubling when Avi Shnall from NJ Agudah (and who I was in yeshiva with many years ago and generally respect), got up at a Jackson, NJ town Hall recently and loudly disagreed with the town residents (who stated that their concerns have nothing to do with anti-Semitism) and said "of course this proposal is all based on bias and anti-Semitism" (not a direct quote). I thought that was the wrong thing to do, whether he was representing the Agudah or not, and he had no basis to make that statement. It make me quesny when I watched it online and personally, I thought it bordered on Chillul Hashem.

Please don't share my name if you happen to mention on your show my comments above :). Again, I'm reaching out because I think it would perhaps get the ball rolling for some change, if voices such as yours continue to pound on these issues.

Thank you and much hatzlocha!
Shloimy Steinman

I Love the podcast, living far away it keeps me plugged in with what's going on eg tahor app Last episode on geneivas akum was great.

See the Takanos of Kandia - Crete

https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A_www.hebrewbooks.org_pdfpager.aspx-3F req-3D37010-26st-3D-26pgnum-3D17&d=DQICaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwwOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTgGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=JkrhTCts5Z7N-CdcM6ZH1E9boFr5WzJUzJndx3DktSQ&s=gn32qsXcXACqy4p7dsykuwzXQllzc0N4EKenpvmSVvl&e=

https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A_www.hebrewbooks.org_pdfpager.aspx-3F req-3D37010-26st-3D-26pgnum-3D26-26hilite-3D&d=DQICaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwwOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTgGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=JkrhTCts5Z7N-CdcM6ZH1E9boFr5WzJUzJndx3DktSQ&s=KI1HAvAzEalnzg_UUamMwl4X_EkouxDCxqBCbJsWTys&e=

From the lashon there it seems that in practice, people did not think there was anything wrong with geneivas akum.

Rav Fleischman's point that people should be encouraged to be honest in business and then Hashem will give them brocho is also documented in the above source - sounds like the way to go.

And the Tahor app, fantastic - did not know it existed. And look at how careful Rav Bleich was in not talking about the tahor app itself but something similar...gadlus. Keep it up!

Asher Oser

I am an avid listener and want to thank you for the superb program. Thanks also for continuing to improve the app. My comment is in regards to the brief discussion of the tahor app a couple of episodes ago. First, a bit of a correction: the app was conceived and created by "baalei batim", not rabbanim. The rabbis on the site have merely agreed to look at maros through the app. Secondly, I think it would be appropriate to have someone on the show is more supportive of the app, maybe the creators themselves, to discuss its pros. After all, rabbi Bleich, of his own admission, has not only never used the app but is unfamiliar with technology in general! Lastly, a comment in defense of the app (although I am personally wary of it): My father in law, who sees maros on the app, said that the very first question he got on it, he couldn't pasken on and had to tell the sender to visit a Rav in person. It's not meant to replace the system entirely or be a cure all. However, in many circles, the responsibility of Hilchos Niddah is almost entirely on the wives and and they don't know the halachos well or have a good feel for what's a question and what's not. They are always the one bringing the question to the Rav and could feel very uncomfortable. As a result, they often don't ask and are either makeel or machmir shelo kadin, which is a terrible thing in either direction. Particularly in the modern orthodox community (where the app came from anyways), the app has the potential to seriously raise the level of taharas hamishpacha in communities and act as an introduction to a tab when called for.

Gavriel Wittlin

Dear Mr. Lichtenstein,

I listened with great interest to the interview with Rabbi Zwiebel. I appreciated your nuance and persistence to get a straight answer from him regarding his insistence on giving Yeshivas complete "independence" despite there being clear evidence that they can't police themselves. You finished off with a Dvar Torah about being Mekabel Eides with one Baal Din without the other. I feel like that was perhaps an unconscious expression of a desire to have me on the show and present my side of the story which Rabbi Zwiebel alluded to several times without me being present to respond. Would you have me on the show this coming Saturday? I would greatly appreciate it. Either way, perhaps we can meet to discuss the work I do.

Sincerely,

Naftuli MosterExecutive Director

https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A__www.yaffed.org&d=DQICaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwqOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTqGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=yIzdFTM9Pi2Ar8YHwqouRYjNBCUIAj92GXww7eDvKwY&s=uGG1KB7CrZf7Ar3kC7cvl3vvVDFo3sf2EecHKX3ehSg&e=

Selected Audio from our listeners

Can you do a show about what are the halachic issurim of fraud *[click here](#)*

Education in Halachos of Chosen Mishpat *[click here](#)*

Gezel acum- Limud Zchus *[click here](#)*

Gezel acum-Government *[click here](#)*

Gezel Acum-Taxes *[click here](#)*

Government programs-question *[click here](#)*

מטעה עכום-גניבת דעת *[click here](#)*